

Мовчання

Розгортається скандал навколо дельфінаріїв у «неморських» містах: Києві, Львові, Харкові, Дніпропетровську, Донецьку. У деяких країнах світу, наприклад, Бразилії, Коста-Ріці, частині штатів США заборонили дельфінарії як заклади, що не відповідають життєвим потребам дельфінів. У Великій Британії вони були закриті під тиском громадськості. А в нас? Більшості громадян, як завжди, байдуже, а спритним підприємцям – жива копійка.

48

Дельфіни – істоти з високорозвиненим інтелектом, крім того, дивовижно приязні до людини. Доброзичливість цих тварин досі залишається загадкою для вчених. Однак бажання використати їх із метою збагачення часто виходить за будь-які рамки. Афаліна – єдиний в Україні вид дельфінів, що може жити в дельфінаріях. Тут варто зазначити, що виллов дельфінів у природі заборонений спеціальним мораторієм Міністерства охорони навколишнього природного

середовища з 2008 до 2011 року. Міжнародна торгівля дельфінами регулюється Вашингтонською конвенцією про міжнародну торгівлю видами дикої фауни та флори (CITES), згідно з якою в сусідній Росії діє нульова квота на експорт дельфінів в інші країни. Дельфіни, за деяким винятком, не розмножуються в неволі. Звідки тоді з'являються занесені до Червоної Книги тварини в дельфінаріях, котрі «розмножилися» останнім часом в Україні?

Проблема будівництва дельфінаріїв та океанаріїв викликає резонанс серед українських екологів. Це дуже привабливий бізнес, що має на меті заробити гроші на цирковому шоу, яке намагаються прикрити маркетинговими ідеями щодо лікування дітей з ДЦП та аутизмом. Утім, лікування дитини, хворої, наприклад, на ДЦП, потребує постійної терапії. І будь-які позитивні зміни, яких уже вдалося досягти, потрібно потім підтримувати тривалий час, інакше

Лучія ПУЗИКОВА

Украдена усмішка дельфіна,

Таксист, який підвозив мене до одеського вокзалу, чітко визначив своє ставлення до грошей: «Одесити за всіх часів уміли робити гроші з повітря і легко смітили ними. Навіть важкі метали в повітрі (мій співрозмовник мав на увазі погіршення екології) не змінили нашого прагнення заробляти традиційними способами. Однак нині «бабки» почали здобувати, «неначе востаннє».

– Як гадаєте, добре це чи погано? – поцікавилася я.

– Препогано, паняночко, – відповів водій. – Прогресує жадібність, а гроші не терплять застою, вони повинні працювати, рухатися, як легкий флірт, торкатися серця та йти собі геть...

Після такого докладного пояснення я навіть не спробувала заперечити, коли таксист-економіст, мабуть, на підтвердження своїх слів навмисно подовжив маршрут і сказав, що в нього немає дрібних грошей.

Таких історій, пов'язаних з Одесою, безліч, і та, про яку йтиметься, теж не є винятком.

Вона поєднала спільною долею два солідні підприємства із Севастополя й Одеси, два колективи, що запалилися однією світлою ідеєю – зробити світ чистішим

афаліни

результати втрачаються. Експлуатація лише одного дельфіна може принести десятки тисяч доларів прибутку на місяць. Зазвичай у власників дельфінаріїв немає повного пакета документів на право власності на дельфінів, їх походження, а також ветеринарних і санітарних довідок.

4 грудня київськими активістами громадської кампанії проти утримання морських тварин у неволі було проведено інформаційно-просвітницький захід у дельфінарії «Кобзов Аква-Шоу». У заході брали участь 17 представників громадських організацій та просто небайдужих громадян. Основні протести екологів спрямовані проти дельфінаріїв, що розташовані у віддалених від моря містах. Вони не мають змоги забезпечити нормальні умови для життєдіяльності дельфінів, які відповідали б їхнім природним потребам.

Цирк-шагіто Кобзова назвати дельфінарієм важко, бо як для цир-

ку умови там непогані. Але як для дельфінарію – шатро не пропускає сонячного світла і свіжого повітря, тому там темно й задушливо. Як бідні тварини все це переносять, невідомо. Хіба хочеш – мусиш...

Тривожна інформація щодо діяльності дельфінарію «Немо» ТОВ «Нерум» надійшла від Державної екологічної інспекції, Держземінспекції та Інспекції державного архітектурно-будівельного контролю. Усі три відомства підтвердили відсутність дозволів для цього товариства, зокрема, на використання земельної ділянки, виконання будівельних робіт тощо. В листопаді минулого року Національний екологічний центр України (НЕЦУ) звернувся до Служби безпеки та Генеральної прокуратури з проханням зупинити роботу «Немо» і демонтувати його будівлю, оскільки вона порушує місцеву екосистему.

Відповідно до Бернської конвенції про охорону дикої флори

та фауни і природних середовищ існування в Європі, яку Україна ратифікувала у 1996 році, на території нашої держави заборонено володіння дельфінами (ст. 6 (п. е) Конвенції). Екологи зазначають, що в закритому середовищі, без морської води дельфіни за кілька років починають серйозно хворіти. У разі захворювання тварини немає куди її перемістити. Відтак порушується Закон «Про захист тварин від жорстокого поводження», зокрема, його статей 7, 8 та 25. Водночас розв'язання проблеми перетворюється на замкнене коло, визнають екологи. Бо, якщо всі неморські дельфінарії в Україні закрити, їхні мешканці будуть приречені: дельфіну, який звик до щоденної порції риби та до людей, дуже важко повертатися в море.

За матеріалами з інтернет-джерел підготувала Світлана ФІЛОНЕНКО.

49

або Як це робиться в Одесі

і добрішим. Але, як відомо, якщо будь-яку світлу ідею можна перетворити на дзвінку монету, то лицювий бік може приховувати непривабливий виворіт.

Отже, 1 квітня 2007 року (до одеської «Юморини» це не має стосунку) між севастопольським ПП «Біологічна станція» (орендодавцем) і одеським ТОВ «Нерум» (орендарем) було укладено дві угоди оренди.

За першою передбачалося здавання в оренду чотирьох чорноморських дельфінів-афалін і трьох північних морських котиків, за другою – нежитлових приміщень площею 528,4 кв. м, розташованих на пляжі Ланжерон, у будинку № 25-А, що також належать ПП «Біологічна станція» на правах власності. До того ж приміщення було здано в оренду разом із високо-вартісним устаткуванням, серед якого була й унікальна система очищення води, розроблена головним інженером «Біологічної станції» В. Калніболотським.

Зауважмо, що й тварин, яких одержала Одеса, підготували для виступів севастопольські тренери, і вся програма була інтелектуальною власністю севастопольських дельфінознавців. Автор програми – співробітниця

«Біологічної станції» В. Гнура брала участь у створенні першого одеського дельфінарію.

Термін дії згаданих угод закінчився 31 березня 2008 року.

Севастопольці письмово повідомили орендаря – ТОВ «Нерум» – про припинення оренди без продовження на новий термін. І, природно, попросили повернути орендоване майно, а також своїх морських тварин, зокрема й двох дельфінят, що народилися вже в Одесі. Все це узгоджується із законами України «Про тваринний світ» і «Про Червону Книгу України».

То що спричинило розрив таких взаємовигідних відносин? Адже саме робота колективу севастопольської «Біологічної станції» відіграла вирішальну роль у тому, що в Одесі вперше за всю історію міста з'явився дельфінарій, який став центром поширення знань про екологію Чорного моря! Севастопольці також брали щонайактивнішу участь у будівництві нинішнього будинку одеського дельфінарію, витративши на це близько мільйона гривень, що становило 33,3% загальних витрат.

Слід наголосити, що севастопольці були першими, хто подарував Одесі дельфіняче свято, створивши наприкінці 1990-х років сезонний дельфінарій на 8-й станції Великого Фонтану. От що згадує науковий керівник «Біологічної станції» О. Жбанов:

– В Одесі жив мій друг і товариш по службі Віктор Петрович Галковський, із яким ми служили на Камчатці й на Балтиці. Наші шляхи перетиналися і на Північному флоті. В Одесі він був начальником Одеського гарнізону та членом Одеського міськкому партії.

До нього ми й звернулися по допомогу.

Разом з Володимиром Калніболотським (я працював із ним ще в Океанаріумі ВМФ, де він був тренером дельфінів) ми пройшли все узбережжя Одеси в пошуках майданчика, придатного для будівництва пале-сіткового дельфінарію. Найзручнішим для цього виявився так званий порт-притулок у районі 8-ї станції Великого Фонтану, на той час зруйнований. Ми орендували цю ділянку. Фахівець «ЧорноморНДІпроект» В. Глазков зробив нам ескізний проект. Ми його затвердили й самотужки організували перевезення на великовантажних машинах заготовок для трибун, житлових будиночків. Усі ці «напівфабрикати» було виготовлено в Севастополі. У березні 1998 року ми розпочали підготовку до будівництва. Там були пірс і майданчик, завалені камінням, залізобетонними конструкціями... Усе це ми прибрали, а потім приступили до монтажу пале-сіткового вольєра.

Наприкінці червня – початку липня наступного року дельфінарій почав працювати.

Серед «першопрохідників», які приїхали туди й жили на березі в неоплачених будиночках без зручностей, були співробітники «Біологічної станції» Віктор та Ігор Павленки, Олександр Істомін та інші. Підготовкою тварин для вистави керувала старший тренер ПП «Біологічна станція» Алла Азовцева.

Дельфінарій в Одесі з'явився завдяки творчому союзу севастопольців і одеситів, яких об'єднала любов до морських тварин, а ще – до найчудовішого міста на землі, гідною прикрасою якого став дельфінарій. Задумували його не лише як джерело позитивних емоцій для глядачів, а насамперед як центр просвітницьких знань про природу, море та його мешканців.

На жаль, на конструктивному й життєво важливому проекті з'явилася прикра «ляпка».

Як з'ясувалося, зруйнував усе банальний факт: систематичне порушення угоди оренди з боку орендаря. Заборгованість ТОВ «Нерум» за угодою оренди морських тварин не спла-

чується так само, як і заборгованість за оренду нежитлових приміщень.

– Директор ПП «Біологічна станція» В. Гнура з метою захисту інтересів підприємства в Одесі 20 грудня 2008 року видала навіть доручення терміном на рік заступникові директора А. Суботіну, – розповідає О. Жбанов. – Він представляв інтереси приватного підприємства «Біологічна станція» в усіх підприємствах, установах, організаціях аж до адміністративних, правоохоронних, податкових, органів прокуратури і т. ін.

Уповноважені з управлінням не впоралися. Їхні дії пішли не на благо, а на шкоду підприємству.

Варто зазначити, що пан Суботін у день приїзду нашого кореспондента до Одеси з міста терміново виїхав, хоча напередодні був готовий до зустрічі.

Отже, 7 квітня 2008 року від директора ТОВ «Нерум» А. Мерляна до місцевого одеського БТІ надійшло прохання зареєструвати право власності на приміщення дельфінарію, що фактично належало ПП «Біологічна станція». Для позитивного рішення треба було надати оригінал свідоцтва про право власності. Цей документ зберігається у повноправного господаря власності – севастопольської «Біологічної станції». ТОВ «Нерум» не змогло надати свідоцтво про право власності, в чому щиро зізналося в письмовій заяві до одеського БТІ.

Формулювання «надати неможливо» відіграло фатальну роль у позові. Саме воно дало можливість одеситам незаконно зареєструвати право власності – неможливе стало можливим! Тут сам Остап Бендер позаздрив би!

Природно, севастопольці звернулися в суд, але одесити парировали зустрічним позовом. Справа дійшла до Верховного Суду України, який, врешті, розставив усі крапки над «і», зобов'язавши одеситів виконати усі раніше прийняті умови угоди стосовно ПП «Біологічна станція».

Здавалося б, на цьому історія має щасливо завершитися. Однак судова тяганина триває й донині.

Наші спроби дізнатися думку про конфлікт наштовхнулися з одеської сторони на небажання керівництва ТОВ «Нерум» вступати в конструктивну розмову з кореспондентом журналу Верховної Ради України «Віче». Телефоную директорів С. Киришчу, намагаюся домовитися про зустріч. «Мене не буде в Одесі», – повідомляє він. «А через тиждень?» – запитую. «Теж не впевнений.» І від іншого представника керівництва одеського дельфінарію, Андрія Кисловського, який усе-таки прийшов на зустріч, дістати відповідь щодо конфлікту із севастопольцями не вдалося. Поговорити можна було «за життя», про що зазгодно, та лише не про на-

боліле. Питання про повернення севастопольських дельфінів, морських котиків і майна «Біологічної станції» залишається відкритим.

І севастопольські дельфіни продовжують виступати в Одесі, дарувати глядачам радість, зцілювати дітей. Адже вони вільні від людських пороків – зрадництва й жадібності. Вони вальсують, демонструючи свою грацію, і мистецтво обходиться без зла, долаючи нас до краси, що рятуює світ.

Залишається вірною власним традиціям і севастопольська «Біологічна станція». Вона здійснює велику роботу, вивчаючи й рятує чорноморських дельфінів, бере участь у міжнародних проектах, вкладає в них зароблені гроші. Колектив дельфінознавців розробив чудову соціальну програму, видає серію книг про свою роботу. За природоохоронну діяльність севастопольців удостоєно премії Генрі Форда, міжнародних нагород «Лаври слави» та «Білий орел». Кілька років тому севастопольський дельфінарій визнано найкращим в Україні серед підприємств такого профілю.

Дельфінарій тісно співпрацює з Лабораторією Брема (м. Сімферополь), дослідницька діяльність якої спрямована на збереження фауни Чорного моря, насамперед морських ссавців. Севастопольський дельфінарій вкладає кошти в дослідження, здійснювані цією організацією.

На базі дельфінарію створено лабораторію гідробіології МАІЗУ (Міжнародної академії інформації, зв'язку й управління в природі та суспільстві). Дослідження лабораторії у прямому сенсі орієнтовані на майбутнє, наближаючи час, коли люди й дельфіни стануть рівноправними товаришами по роботі в морі.

Дельфінарій в Артбухті – активний учасник науково-практичної програми Мінекології України «Дельфін» і проекту «МОРЕКИТ» («МОНіторинг і РЕабілітація КИТо-подібних Чорного моря»). На базі дельфінарію діє рятувальна станція, його фахівці будь-коли готові прийти на допомогу дельфінам, що потерпають у морі.

Насамкінець потрібно сказати, що захист приватної власності «Біологічної станції» у цьому разі не приймає одеських «жартів». Це чітко сформульовано в рішенні Верховного Суду України. Він не дозволяє нікому користуватися чужими благами. Дії ТОВ «Нерум» – тимчасове явище в нашому житті. Чужі дельфінів, чужі приміщення і чужу інтелектуальну власність доведеться повернути їхнім законним господарям. А щоб іншим не кортіло (на чужій коровій очей не поривай!), своє вагоме слово в цій історії повинні сказати правоохоронні органи.

Севастополь – Одеса.

